

Nettietsivät neljännen valtiovallan vasalleina

Bellingcat-ryhmä nousi nopeasti valtamediankin tietoisuuteen selvitettyään vastaansanomattomasti maleisialaisen Boeing 777 -matkustajakoneen Ukrainassa alas ampuneen murharyhmän käyttämän venäläisen it-ohjusajoneuvon liikkeen Venäjältä sotatoimialueelle ja takaisin. Vielä tätäkin laajemman mediahuomion vapaaehtoisjoukon tulokset saivat, kun oli selvitetty rauhalliseen englantilaiseen pikkukaupunkiin suoritettujen hermomyrkytyksen tekijöiden matkareitit. Salisburyyn väännettyillä passeilla matkanneiden rikollisten oikeat henkilöydetkin paljastettiin.

Toki sotarikoksiin ja kansainvälisin sopimuksin kiellettyjen kemiallisten aseiden käyttöön syyllistyneessä maassa kaikki todisteet kiistettiin, ja tapauksia väitettiin läntisten provokaattoreiden suunnittelemiksi lavastuksiksi. Nämä paljastukset kun maalittivat Venäjän armeijan ja tiedustelupalvelun. Epätasapuolisuusväite saa kai-

kupohjaa siitä, että muiden maiden vastaavien valtio-organisaatioiden toteuttamien rikosten selvittämisiä ei läntisessä mediassa ole uutisoitu läheskään yhtä näyttävästi, eikä ilmeisesti Venäjälläkään.

Ryhmä on kuitenkin julkaistanut yhtä perinpohjaisia ja tarkkoja selvityksiä myöskin mm. saudiarabialaisen toimittajan Jamal Khashoggin murhasta Istanbulissa, Syyrian kemikaalipseiskuista, siivien teloituksista Kamerunissa, joukkoampumisista

Las Vegasissa 2017 sekä saudijohtoisien koalition ilmaiskuisista Jemenissä amerikkalaisilla aseilla, jotka oli siis toimitettu sinne vastoin kansainvälistä lakia. Näistä ei kuitenkaan ole nähty yhtä isoja otsikoita. Laittomuuksia suosivien valtionpäämiesten pokka kun ei kestäisi syytteiden nostamista Haagin Kansainvälisessä rikostuomioistuimessa var-

opintoni..." ja "Minulle oli päivänselvää että työme oli oltava kehoitettujen perinteisen journalismin vastakohta. Tietolähteidemme täytyi pysyä mahdollisimman avoimina julkisuudelle. Meistä ei koskaan

sinkaan, kun ne ovat jo ennalta ilmoittaneet kieltäytyvänsä koskaan luovuttamasta omia kansalaisiaan sen tuomittaviksi.

Mutta mikä tämä Bellingcat-ryhmä oikein on, ja miten se toimii? Miten se on syntynyt, ja mihin se pyrkii? Tässä teoksessa synty- ja kasvutarinan kertoo ryhmän perustaja **Eliot Higgins** itse:

"Kauan sitten olin harkinnut journalistin uraa. Olin kuitenkin menestynyt heikonlaisesti yliopistossa ja keskeyttänyt

tulisi suljettua toimialaa, jonka myyntivalttina olisi vallan läheisyys." Wikileaks-menettelyt on siis suljettu pois.

Ryhmä toimittaa tietonsa median käyttöön riittävien lähdevitteiden kera, jotta tutkiva journalismi voi käyttämällä kriteereillä varmistua niiden luotettavuudesta. Oman toimintansa ryhmä on onnistunut turvaamaan joukkorahoituksella. Se ei maksa kenellekään mitään puolijulkisista lähteistä, kuten lentoyhtiöiden matkusta-

tajaluetteloiden hankituista tiedoista (lukuun ottamatta niitä korruptoituneimpia maita, joissa julkisenkin tiedon vuotajat ovat tottuneet saamaan maksun paljastuksistaan). Toivottavasti tilanne jatkuu tällaisena.

Suomalaisen painoksen esipuheen on kirjoittanut ryhmässä alusta alkaen mukana ollut **Veli-Pekka Kivimäki**. Hän on jo ennen kirjan julkis-

tamista saanut jonkin verran julkisuutta mm. Buk-ohjustekniikan tuntemuksellaan, joka perustui varusmiespalvelukseen ilmatorjuntarykmentissä. Olettamus viattomien sivien joukkomurha-aseena käytetyn ohjuksen merkistä ja mallista varmistui netistä löytyneistä somevalokuvista, joista ilmenee turmakoheen ohjaamon vasemman kyljen puhkoneiden sirpaleiden muoto. Havainto vahvistettiin sittemmin vertaamalla

jälkiä oikean samanmallisen ohjuksen räjäytyksen aikaansaamiin.

Ns. sosiaalisen median vallattua yhä suuremman osan kansalaisten uutisnäviin tyydyttämisestä televisio, radio ja painetut lehdet ovat menettäneet lukijoitaan ja sen myötä mainostuloa ja sekä luotettavia toimittajia. Perättömät uutiset ja agendajournalismi syrjäyttävät totuuden ja oikeat tiedot erityisesti vähiten koulutetun

ja tietämättömimmän väestön keskuudessa.

Kun oikeusjärjestelmät epädemokraattisissa yhteiskunnissa toimivat vain valtaapitävien ehdoilla eikä neljännelle valtiomahdille eli vapaalle medialle ole suotu toimintaedellytyksiä, ihmisoikeusrikoksetkin jäävät pimentoon. Siksi ryhmä yllyttää ja kouluttaa nyt vapaita kansalaisia hyödyntämään julkisia tietolähteitä vääräyksien ja valtioterrorismin paljastamiseksi.

Viimeisessä luvussa mainitaan netistä löytyvä, ilmainen Bellingcat Online Investigaton Toolkit -"työkalupakki", joka koostuu nettiosoitteista mm. satelliittikarttoihin, lennonseurantaan, yritysrekistereihin ja videotodennukseen. Näin menetelmistä kiinnostuneet voivat ryhmään kuuluttamalla tutkistella esimerkiksi poliittisen järjestön taustavoimia tai dokumentoida vaikkapa oman kulkun jätetuolto-ongelmia pohdiskellen, miksi lähialueilla vastaavia vaikeuksia ei näyttäisi olevan: "Naapuriryhtöisen avulla voi koota tietoselvityksen toimittajille ja virkamiehille sekä paljastaa kan-

santerveydellisen vaaran. Mukaan voisi kutsua myös paikallismediat, jotka ovat kärsineet eniten uutisalan kokemasta romahduksesta ja kamppailevat olemassaolostaan ja selviytyäkseen kuluistaan. He saivat ainutlaatuisen roolin paikallisen tutkimustyön avulla."

Entisenä toimittajana ja maakunta- sekä pitäjälehtien avustajana en voi kuin allekirjoittaa edellä sanotun. Nyt, kun kaksi suurta suomalaista mediakonsernia ovat hankineet omistukseensa suuren osan alueuutislehdistä ja irtisanoneet osaavia ja levikki-alueensa tuntevia toimittajia korvatakseen paikallisia uutisia omien sisällöntuottajien kiertokirjoilla, tämänkaltaisella kansalaisaktiivisella voisi olla suuri merkitys perinteisen, tutkivan journalismin näivettymisen yhä jatkuessa:

"Sosiaalinen media on tarjonnut pakopaikan pettyneille ja turhautuneille, ja jotkut ovat hyötynyt siitä: Bellingcatia voisi pitää tämän kehityskulun tuotteena. On kuitenkin syntynyt myös vahingollisia yhteisöjä, jotka levittävät valheita, kiihottavat väkivaltaan ja jakavat yhteiskuntia. Paikalliset tutkimushankkeet voisivat näyttää kansalaisille, että he eivät ole voimattomia eivätkä myöskään yksin – meillä on edelleenkin yhteisiä päämääriä, jotka yhdistävät meitä."